

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frankova ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

# UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po 2 Din od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

## Tovariši! Tovarišice!

### Pojasnite mladini in narodu krivice in posledice

## Rapalske pogodbe

od 12. XI. 1920.

### Tvornica okrajnih šolskih nadzornikov.

Naš ideal so okrajni šolski nadzorniki, ki so pedagoško-didaktični voditelji učiteljstva, brez administrativnih poslov, ki jih ubijajo, da bi bili lahko tudi svetovalci učiteljstvu pri narodno-prosvetnem delu.

Nadzorniki, ki vzrastejo iz praktičnega življenja in delovanja sredi izmed učiteljstva in narodne prosvete; nadzorniki, ki bodo v stanu dvigniti šolo iz tečajev natrpanega znanja v smer praktičnega pouka delavne šole, šole vzgojevalcev in kovačnice krepkih značajev; nadzorniki, ki jim ne bo kriterij pri presojanju učiteljstva didaktični in metodični formalizem in natrpano znanje, temveč ki bodo imeli dovolj časa, da se uglobe v učiteljevo vzgojno delo v šoli in med narodom.

Krog nas vre in se porajajo pedagoški revolucionarni sunki, mi pa smo kakor za kitajskim zidom, mederni — v nazadovanju!

Iz Beograda prihaja vest, da preurejajo zakon o višji pedagoški šoli. Lotili so se na kuriozn način vprašanja reforme učiteljske izobrazbe. Nismo se mogli dovolj načuditi načinu!

Naš klic je bil vedno, da se odpre učiteljstvu pot na univerzo ter se dvigne izobrazba vsega učiteljstva. Temu nasproti pa hočejo sedaj vladajoči prosvetni krmilarji zatvoriti višjo izobrazbo še za poedince — mesto da bi napravili poset višje pedagoške šole obligaten za vse učiteljstvo — napravljajo iz nje tvornico meščanskošolskih učiteljev in okrajnih šolskih nadzornikov.

Višji pedagoški šoli hočejo dati edini smoter, da bo usposabljala meščansko-

šolske učitelje in okrajne šolske nadzornike.

Da! če bi vzela višja pedagoška šola v vzgojo zrele moze, ki so prešli vse tipe šol od enorazrednice do najvišje, ki so dozoreli v praktičnem delu v šoli in med narodom — potem, da!

Toda ona bo vzgajala ambiciozne mlade ljudi, brez izkušenj, jih bo natrpala z znanjem brez praktične podlage, jih bo vzgajala za birokrate mesto za vzgojne voditelje učiteljstva.

Noben teoretičen izpit ne usposobi nadzornika za nadzornika, ga ne usposobi za pravilno in taktno obveščanje z učiteljstvom, kar je prvi pogoj za uspešno delovanje; noben teoretičen izpit ga ne usposobi za praktičnega svetovalca pri šolskem in narodno-prosvetnem delu.

Naša parola in zahteva je bila vedno: zrušiti sedanji starokopitni vzgojni in izobraževalni sistem učiteljstva potom učiteljske, dati mu sedanjemu času odgovarjajočo in zadostno široko splošno izobrazbo in na to postaviti vsem dostopno in oblatno višjo izobrazbo.

Tudi drugi cilj višje pedagoške šole smatramo za pogrešek, ker ne odgovarja našemu gorenjemu načelu.

Na pokrajinski skupščini poverjenišva UJU v Ptuj smo si postavili načelo tudi glede programa učiteljske izobrazbe.

Rekli smo:

»Za zakonito ureditev učiteljske izobrazbe zahtevamo: Z ozirom na svojo izobrazbo mora biti vse učiteljstvo enako kvalificirano.

Splošno izobrazbo dobiva učiteljski naraščaj na srednji šoli, odgovarjajoči po svojem ustroju tudi temu pravcu.

Strokovno, teoretično in praktično izobrazbo učiteljskega naraščaja in njegovo izobrazbo o narodnem prosvetovanju prevzema visoka šola.

Za nadaljno izobrazbo učiteljstva se uporabijo vsa sredstva, ki so sposobna, da tej služijo.

To je naš sklep, to je naša smer! Nameravani zakon o višji pedagoški šoli je atentat na naš sklep!

Kvišku tovariši, da se ne uzakoni stvar, ki ga bo težko popraviti!

To naj bo naš protest. —k.

## Razdelitev učiteljstva na položajne plače.

Uredba o razvrstitvi drž. uradništva ima glede učiteljstva sledeče določbe:

### II. kategorija.

1. grupa: Šefi odsekov in referenti v ministrstvu, šefi odsekov pri oddelkih za prosveto pri pokrajinskih upravah ter oblastnih, županijskih in okrajnih oblastih, okrajni šolski nadzorniki s 15 ali več leti aktivne državne službe, učitelji in učiteljice otroških vrtcev z učiteljsko kvalifikacijo, upravniki višjih ljudskih šol, vsi ti z 20 in več leti aktivne državne službe, glavni arhivariji ministrstva in uredniki »Službenih Novin«.

2. grupa: Tajniki ministrstva 30%, učitelji in učiteljice otroških vrtcev z učiteljsko kvalifikacijo, učitelji srednjih in njim enakih šol, učitelji na vseučiliščih (čl. 7. urad. zak.), vsi s 14 ali več leti aktivne državne službe, kartografi na vseučiliščih (čl. 7. urad. zak.), tajniki 70%.

3. grupa: Učitelji ljudskih šol in učiteljice otroških vrtcev z učiteljsko kvalifikacijo, učitelji na vseučiliščih (člen 7. urad. zak.), vsi v tej grupi razen tajnikov z 8 ali več leti aktivne državne službe, pomočniki urednikov »Službenih Novin«.

4. grupa: Pisarji, učitelji in učiteljice otroških vrtcev z učiteljsko kvalifikacijo s tremi ali več leti aktivne državne službe.

5. grupa: Ostali učitelji in pripravniki.

### III. kategorija.

1. grupa: Arhivski uradniki 20%, učiteljice otroških vrtcev (po čl. 31. zak. o nar. šolah) z 10 in več leti aktivne državne službe, blagajniki, knjigovodje, glavni faktorji in ekonomski državne štampe (po čl. 8. urad. zak.).

2. grupa: Arhivski uradniki 30%, faktorji državne štampe 30%, strokovni mojstri na vseučiliščih 30%, restavradorji in preparatorji, načelniki botaničnih vrtov 30%, (po čl. 8. urad. zak.), vse ostale učiteljice otroških vrtcev.

3. grupa: Arhivski uradniki 50%, pomočniki blagajnikov in pomočniki knji-

govodjev državne štampe, faktorji državne štampe 70%, pisarji državne štampe, strokovni mojstri na vseučiliščih 70%, (po čl. 8. urad. zak.).

4. grupa: Pripravniki.

### SPLOŠNE DOLOČBE.

Razporeditev ostalih drž. nameščencev.

Člen 4. Za poklice, ki niso omenjeni v predhodnih členih, bodo odredili resortni ministri v sporazumu z ministrom pravde in ministrom financ, v katero grupo pridejo, analogno po poklicih, ki so naštet v grupah, ki pa se imajo smatrati kot poklici, ki označujejo važnost funkcije v politični grupi.

Predpisi za razporeditev kvalificiranih uradnikov.

Člen 9. Inženjerji vseh strok v vseh resortih se razporejajo kakor inženjerji gradbenega ministrstva. Zdravniki, kemičarji in sanitetno pomožno osebje, kakor podobni uslužbenci ministrstva narodnega zdravja, geometri in računsko blagajniški in knjigovodstveni uradniki, kakor taki uslužbenci ministrstva financ. Profesorji in učitelji kakor enaki uslužbenci ministrstva prosvete. Agronomi kot agronomi ministrstva poljoprivrede in vod — v koliko v čl. 1., 2. in 3. ni drugače določeno.

### USPOSOBLJENOST.

Člen 11. Šolskim usposobljenostim predvidenim v členu 6. in 10. uradniškega zakona odgovarjajo, in sicer

#### 1. usposobljenostim II. kategorije:

Učiteljska šola, trgovska akademija, srednja tehnična šola, šola za industrijo lesa v Drvaru, bogoslovje (bogoslovna semenišča), medresa v Skoplju, šerijatsko sodna šola, šerijatska gimnazija, srednje poljedelske šole, poštno-telegrafška šola, umetniška akademija v Zagrebu in absolventi za vojno-obrtno šole, ki se posebno odberejo za mojstre najvišje kategorije (čl. 8. urad. zak.).

## LISTEK.

### Belokrajina Engelbertu Ganglu ob njegovi petdesetletnici.

Jesen, ona lepa in prijetna jesen je tu, ki poplaja poljedelcu in vinogradniku vse pomladansko in poletno delo in vso skrb. Štrambe se polnijo s poljskimi pridelki, vinogradi ožive, po zidanicah je veselo, narava pa se spravlja k počitku. In kako lepa je narava v jeseni! Tako mirna, resna, tako dostojanstvena — tako se pripravljala k počitku le oni, ki ima za seboj plodnosno delo v prid in uteho svojim dragim.

Oj domači kraji, domači gozdovi v jesenski krasoti, kje ste! Le spomin je ostal, spomin sladk in grenak, misel zlita v sladko disharmonijo življenja, pesem neizpeta polnočnim duhovom, sebi v tolažbo...

Tudi vrli Belokranjec je že pospravil svoj pridelek in dobro rejena goska je tudi že pripravljena za Martinovo. Oj lepi dan, Martinova nedelja, ko se izpremeni sladki mošt v vino, oj, veselje nad vse veselje, praznik nad vse praznike...

Tudi letos je prišla Martinova nedelja, tudi letos so bile pripravljene goske, o, koliko veselejše je bila, koliko zadovoljnejša, ker smo proslavili ta dan tudi tvoj petdeseti rojstni dan, dragi brat in rojak!

Pol stoletja je, odkar si se nam narodil v prijazni Metliki — svoji ljubljenci.

»Kje je na svetu dom tako tesan, kot ti si, hišica, med vej zelenjem? Kje pod solncem krov tako prostran, da nikdar se ne poslovi z življenjem? Tam ni noči, tam je na veke dan...« (E. Gangl: »Moje obzorje«).

Tu so ti stale tri Rojenice pred 50 leti ob postelji, da je tvoja blaga mamica trepetala vsa v strahu nad tvojo usodo. Toda ni ji bilo treba trepetati, saj so te obdarele Rojenice tako bogato: ponos, značajnost, poštenost, delo, neustrašenost, ljubezen do svojcev, do trpečih in tlačanih, vse to se je spojilo v tvojem blagem srcu.

»Krajina bela z vinskimi bregovi, okolica vsa čarovita ti. Metlika stara s tihimi domovi, glasna zgodovine starih dni: Dežela ta, pred svetom daleč skrita, svoj narod hrani, svoj ustvarja svet, na trdo dlan rojakov ponosita.« (»Moje obzorje«)

Tu ti je tekla mladost, tu si se učil spoznavati svoj belokranjski rod, tu si gledal njegovo veselje in žalost, njegovo delo in trpljenje. Ko pa si povzdignil svoj glas, tedaj ti je bil prvi v mislih tvoj ožji rojak Belokranjec. Spoznal si svoje rojake, uvidel njih pehanje za obstojem in iz vseh tvojih spisov, ki govore o tvojih rojakih, se ponavlja vedno oni žalostni refren: Amerika, Amerika...

Pa saj ni drugega, ker... »Trpljenje bič obupnosti je zvilo, zapahnilo, rojak, ti dom je tvoj.

Pred tabo sto se potov je razkrilo: Kam? — E, v Ameriko! — Za kruhom v boj!

(»Moje obzorje«).

In vsi oni, ki so šli, pa se niso več vrnili, pa tudi oni, ki so se vrnili željni domovine, ter ona dolga vrsta, ki že počiva v domači zemlji, ali pa so že željni počitka, vse te dolge vrste prihajajo ob tej priliki k tebi, da se ti zahvalijo, da ti stisnejo roko, ker si jim videl v dušo in razumel njih bol.

Dolga vrsta jih je: Pavle Logar s svojim neutešnim hrepenenjem po domovini, vesel je, da se sme le za trenotek oddaljiti iz tuje zemlje, v kateri je tako težko ležati. Tudi stric Kopaševič je vstal z notarjeve leve strani, tudi on, stara belokranjska korenina, ki ni mogel preboreti, da so tudi... »preko Gorjancev pripelovali tokovi novih misli, mladega življenja, drugačnih nazorov.« Kako rad bi te on zopet povabil v Brinje in ti pel o starčku-dobrovoljčku. Prišla je lepa Mare, vsa hvaležna, da si imel tudi za njeno krivdo milo besedo, da si jo vsaj ti razumel, ker jo drugi niso hoteli. Pa saj to ni lepa Radojevičeva Mare, saj je to cela vrsta belokranjskih deklic, ki ne smejo imeti svoje volje, ki ne smejo razpolagati s svojim srcem. Tudi Paradiževa Pepca, prevarana in zapuščena, še vedno hodi po naših brežuljih, stopa proti cervki, noge so ji krvave, oči v daljo zroče, srce pa tako kruto ranjeno. Hoče k svojemu Bogu, toda vrata svetišča so ji zaprta, ne

more si olajšati srca. Pa kaj bi našteval, kaj bi oživljal bol naše zemlje, saj so vsi od Janeza Zalokarja do uboge Helene in Anke, od ponosnega Slemenca do brezsrčne Katke in Pavline, zrasli vsi na naši zemlji, tu so bili utrpani.

Ko sem zopet poživil v duhu vse našete osebnosti, se mi je izvil iz prsi trudno in tesno: Kaj res ni nič svetlobe na naših tleh, kaj smo res zapisani prokletstvu? Kaj nas res ne more domovina, toliko ljubljena, tolikokrat imenovana rediti, kaj so naše sanje močnejše od potrebnih vsakdanjosti?... Oj tujina, kako si svetla, kako toplo objemaš, oj, ti blaga! Prevara! — Vlačuga si, pritiskaš nas le toliko časa na-se, da nam izmozgaš naše najboljše moči, potem nas zavržeš in pošlješ v naročje zaničevane in zapuščene domovine....

Saj sem se varal, saj ni samo bolesi in skrbi.

Povedeš nas tudi v lepo naravo, med veselo družbo, kjer spoznamo priljubljene belokranjske običaje.

Oj, lepi Vinomer! Kdo ga bode kdaj pozabil, če ga je enkrat posetil in če tudi ga je »bilikum« prevaril, vse eno mu ostane v dobrem spominu. In je čudno, ... »če sije vinogradniku z lica veselje, če se mu zaiskre oči, ko se bliža čas, ko je treba oprtati brente in priviti stiskalnice in pripraviti posodo, da jo napolni s ponižnega trtja ognjenim sokom.« (Beli rojaki).

## 2. Usposobljenosti III. kategorije.

Trgovske dvorazredne šole, višje ženske obrtne šole, ženske strokovne (obrtne) šole, nižje in nadaljevalne ženske obrtne šole, moške obrtne šole, obrtne šole pri srednjih tehničnih šolah, puškar-ska šola, šola za gradnjo brodov, deželna obrtna šola v Zagrebu, nižje poljedelske in specialne šole, nižja rudarska strokovna šola v Celju, vojno obrtna šola, vojno veterinarska šola, vojno sanitetna šola, podoficirska šola vojske, podoficirska šola mornarice in strojniška šola mornarice.

## 3. Usposobljenosti, predvideni v čl. 10. urad. zak. za zvanikičke:

Višje ljudske (meščanske) šole, nižje obrtne šole, medrese, praktične poljedelske šole na poljedelskih postajah, zidar-ska šola in strokovna šola obrtnega risanja.

## DAN PREVEDENJA.

Člen 13. Prevedenje državnih usluž-bencev se izvrši po stanju na dan 1. sep-tembra 1923 z ministrovim rešenjem.

## Nekulturni čini Italije.

## Zakon za odpravo jugoslovanskih šol v Julijski Krajini.

Zakon o preuredbi ljudske šole v Ita-liji (kr. odlok dne 1. oktobra 1923, št. 2185) nosi nedolžni naslov: »Uredba šolskih stopenj in učnih programov ljud-skošolskega pouka.« Objavljen je bil v uradnem listu kraljevine Italije »Gazzeta Ufficiale« od 24. oktobra 1923 in njegov zadnji člen določa, da stopi v veljavo že istega dne.

Grozno je, ali resnično: od 24. okto-bra dalje slovanska ljudska šola v Italiji zakonito ne obstoja več, je odpravljena, prepovedana, poitalijančena!

V naslednjem prinašamo dobesedni prevod vseh tistih členov tega zakona, ki se nanašajo na to največjo nesrečo za na-še neodrešene brate, kar smo jih mogli predvidevati in kar jih je moglo zadeti.

Evo torej suhega prevoda členov Gentilejevega zakona, s katerimi se od-pravlja naša jugoslovanska šola v Italiji:

Čl. 4. V vseh ljudskih šolah kraljevine se bo vršil pouk v državnem jeziku. V občinah, kjer se navadno govori kak drug jezik, bo ta jezik predmet učenja v do-datnih urah. Pouk drugega jezika je ob-vezen za tiste drugojezične učence, za katere so njih starši ali izvrševalci oče-tovske oblasti izjavili ob začetku šolskega leta, da jih vpisujejo. Program in urnik za pouk drugega jezika se določita z mini-strsko odredbo.

Čl. 5. Učitelji, ki poučujejo tudi drugi jezik v svojem razredu ali v več razredih iste šole, imajo pravico, da se jim skraj-sajajo za eno leto dobe, katere so predpi-sane za podelitev zvišanja plače, ako je učni uspeh po mnenju nadzornika po-hvalen.

Čl. 6. Ako ni mogoče poveriti pouka drugega jezika razrednemu učitelju ali drugemu učitelju na šoli, kateri poučuje italijanščino, se pouk drugega jezika po-veri usposobljenim učiteljem, ki jim bo poverjen pouk v več šolah, a šole se zdru-žijo v ta namen na predlog didaktičnega ravnatelja, odobren po kr. šolskem skrb-niku, na primeren način v šolska okrožja.

Čl. 17. Počenši s šolskim letom 1923/24. se bo vršil pouk v vseh prvih razredih drugojezičnih ljudskih šol v ita-lijanskem jeziku. V šolskem letu 1924/25. se bo poučevalo tudi v drugem razredu omenjenih šol v italijanskem jeziku. V na-slednjih šolskih letih se bo postopalo na isti način glede nadaljnjih razredov, do-

kler se ne bo v številu let enakem številu let celega tečaja poučevalo v vseh raz-redih ljudskih in meščanskih šol v ita-lijanskem jeziku.

Čl. 18. Noben učitelj z diplomo o usposobljenosti, ki je bila izdana pred aneksijo pokrajin, o katerih je beseda, k Italiji, ne bo mogel poučevati v italijan-skem jeziku, ako ne bo imel predpisanega usposobljenja. Noben učitelj ne bo mogel, razen v slučajih potrebe, poučevati v ne-italijanskem jeziku, ako ni pravilno uspo-sobljen.

Čl. 19. Za pouk drugega jezika v po-sameznih razredih bodo imeli prvenstvo učitelji istih razredov in učitelji iste šole, ki so usposobljeni tudi za poučevanje v italijanskem jeziku.

Čl. 20. Učitelji, ki so usposobljeni za poučevanje v neitalijanskem jeziku, imajo pravico do prvenstva tudi za poučevanje italijanščine v posameznih razredih šole, h kateri pripadajo, ako napravijo toza-devne izpite iz italijanščine, kateri bodo napovedani ob koncu vsakega šolskega leta z odredbo naučnega ministra, ki bo imela veljavo izpitnega reda. Ravno tako bodo imeli učitelji, ki so usposobljeni za pouk italijanščine, pravico do prvenstva za poučevanje drugega jezika v razredih šole, h kateri pripadajo, a pod pogojem, da položijo tozadevne izpite iz drugega jezika, ki bodo istotako napovedani z od-redbo naučnega ministra ob koncu vsa-kega šolskega leta.

Čl. 24. V novih pokrajinah ostane šolska obveza neizpremenjena. V šolah, v katerih učni jezik ni italijanski in do-kler ne postane italijanski v smislu pri-čujočega odloka, je pouk italijanskega je-zika obvezen za učence vseh razredov ljudskih in meščanskih šol, počenši od drugega razreda osnovne šole. Učenci ne bodo mogli biti prestavljeni v višji raz-red, ako ne položijo izpita iz italijanščine. Za ta pouk se določa v prvih treh le-tih po pet ur, in v naslednjih po šest ur na teden. Kjer se pouk vrsti, se zniža število ur na polovico; kjer obsega vrsta po dva ali več oddelkov z razli-čnim programom, bo pouk italijanščine omejen na pet ur za vsako vrsto (turno).

Čl. 25. Pouk italijanskega jezika bo prvenstveno poverjen drugojezičnim učiteljem, ki bodo poučevali v več šolah, katerega se v to svrhu združijo na pred-

log didaktičnega ravnatelja in kr. okraj-nega nadzornika, odobren po kr. šolskem skrbniku, na primeren način v učna okrožja. Po odobritvi s strani kr. šolskega skrbnika in na utemeljeni predlog didakti-

## Kongres čehoslovaškega in jugoslovanskega Udruženja v Bratislavi.

UJU je prejelo od izvršilnega odbora Udruženja Čehoslovaškega Učiteljstva iz Prage dopis, v katerem isto obvešča, da je čehoslovaška učiteljska organizacija v smislu dogovorov na kongresu UJU v Ljubljani izdelala načrt programa za delo skupnega kongresa jugoslovanskega in čehoslovaškega učiteljstva v Bratislavi, ki naj se vrši v teku 1924. leta.

Čehoslovaška učiteljska organizacija predlaga, da naj se ob priliki tega kon-gresa priredi tudi skupna razstava šol-skih del in šolske literature vseh vrst. Po končanem kongresu bi se ta razstava

lahko prenesla v Beograd ali kako drugo mesto Jugoslavije.

Glavna točka dela na kongresu bi bila: »Kulturne naloge šole in učiteljstva v narodu in državi.«

Istovrstno poziva odbor, naj UJU iz-bere kongresni odbor in da odredi dele-gate, ki bi v božičnih praznikih v Bra-tislavi skupno s čehoslovaškimi delegati določili celoten program kongresa.

Izvršilni odbor UJU bo na eni prvih sej razpravljajal podrobno o tem vprašanju in določil nadaljnje delo.

## Ilustrovani koledar UJU za leto 1924.

(Vsebina.)

## I. Koledarski del.

II. Članki in razprave: Mih. M. Sta-nojević: Veliki učiteljski dobrotvor Jovan Gavrilović. — Dr. V. Bakić: Podužimo moralnost u narodu! — Dr. D. G. Popo-vić: Uloga učiteljstva u higijenskom pro-svećivanju. — Dr. P. Radosavljević: Radni časovi slavni pisaca. — Dr. Ka-rel Ozvald: Prologomena k vzgoji prave demokracije. — Jel. Vavra: Nove misli o vzgajanju. — Dr. Fr. Mandić: Nešto iz eksperimentalne psihologije i pedagogike. — Dr. Dušan Radišić: Slobodni pismeni sastavi. — Lj. M. Protić: O bukvaru. — Dr. B. D. Mar-ković: Potreba za stručno kvalifikovane nastavnike. — S. M. Adžić: Pedagoški aforizmi. — Lj. Černej: Izpriče-valo in ocenjevanje učiteljstva. — Pavel Fleré: O bistvu delavne šole. — Peter Moč-nik: Šolstvo in prosveta v Koroški. — A. Gavrilović: za Malo Pozorište: Dioba Jokšića, komad za decu u 1 činu.

III. Biografije jgsl. pedagogov — s slikami: Dr. Voj. Bakić, dr. D. Natošević, dr. P. Radosavljević, S. Adžić, J. Miodra-gović, dr. D. Rajčić, Lj. M. Protić, J. Dž. Jovanović i M. Nešković. — Dr. S. Basa-riček, Iv. Filipović, M. Stojanović, Lj. Mo-geca. D. Trstenjak, S. Fabković, dr. J. Turić, dr. S. Čajkovac. — A. M. Slom-šek, dr. vit. F. Močnik, H. Schreiner, M. Nerat, V. Bežek, A. Praprotnik.

IV. Zabava: S. Kranjčević: Dva bar-jaka. — J. Leskovic: Misao na vječnost. — V. Novak: Uskrsnuće. — J. Udicki: Moji djaci. — Bogoljub Toni: Moja Ka-narinka. — E. Gangl: Žrtvovanje. — L. Krajačić: Mučenici.

V. Šolstvo in prosveta v naši državi: Vrsta šol — statistika — profesionalne šole — privredne šole.

VI. Učiteljske organizacije in usta-nove. Udruž. Jgsl. Učit. — hrv., srbske in sloven. učit. ustanove. — Učiteljstvo neosvobojenih krajev.

Slike: Učit. dom v Beogradu in Za-grebu, Učiteljska tiskarna, tvornica učil in šolskih potrebščin, Pevski zbor jgsl. učit. Zveze v Italiji.

VII. Praktična navodila za učitelje: Kratko navodilo za one, ki pridejo prvič v Beograd. — Glavne znamenitosti Beo-grada. — Ustanove in oblasti v Beogradu. — Prosvedna centrala in poverjeništa. — Izčrpniki iz zakonov in naredb. — Formu-lar za polaganje računov o potnini in dnevnica. — Predpisi o ureditvi penzije. — Izčrpek iz zakona o taksah. — Udob-nosti znižane vožnje na železnicah in pa-robrodih. — Železniški tarifi, kilometrina in vozna karta. — Legitimacije, ki veljajo za Udruženje, za šolske izlete. — Lokalni tarif parobrodov. — Telegrafske, poštne in telefonske takse v domačem in medna-rodnom prometu itd.

VIII. Pedagoški in mladinski časopisi z biografskimi podatki ter najodbranejša pedagoška dela iz srbske, hrvatske in slo-venske pedagoške literature.

IX. Beleške in slike organizacijskih in kulturnih učiteljskih delavcev: Milutin Stanković, predsednik UJU. — Luka Jelenc, pov. UJU v Ljubljani. — E. Gangl, urednik »Zvončeka« in vod. slov. učit. — Mih. Jović, bivši predsednik UJU. — Pavel Fle-ré, urednik »Popotnika«. — Ru-dolf Dostal, org. pov. UJU v Ljubljani. — M. V. Popović, pov. UJU v Beogradu. — V. Petrović, — An-ton Grmek, predsednik Zveze jgsl. učit. v Italiji. — S. Krajačić, urednik »Jedinstva«. — J. Pahor, urednik »Učiteljskega lista«. — Josip Ribičić, urednik »No-vega Roda«. — Dušan Bogunović. —

Ko govori vinomerski gospodar: »V tej-le zemlji leže moji žulji, žulji mojih rok, moje skrbi in nade, moje veselje in moj strah. V tej-le zemlji in v teh trtjah je moja radost, in moj up je tam gori, nad tem jasnim nebom, nad tem veačnim obokom, ki sloni na zemlji, ki ga je po-veznil nanjo oče nebeški!« (Beli rojaki) tedaj ne čujemo govoriti samo njega, ki tudi že spi pri Treh Farah, tako se glasi beseda vseh belokranjskih vinogradnikov.

Živel nisi med nami samo s telesom, vso dušo si nam dal. Ko si odšel od doma, si odšel samo zato, da si postal še bolj navezan na dom.

Še dvoje bitij je, ki sta že tudi odšli v vsemirje, a se tudi udeležujeta tvojega slavlja. Sveti besedi, tolažeči in mehki: mati, oče! Kakor pokojnemu Ketteju, ko se mu je izvil na očetovem grobu bolestni vzklík:

»Življenje je sovraštvo, večen boj!... tako se tudi tebi izvije ob spominu na očeta in mater:

»Pokoja ni!... Življenje — bojevanje... Za vsako nado skritih sto prevar!«

Kako slična stihla in vendar vemo, da je to spoznanje vsak izmed vaju drugače doživel. Težka ti je bila pot za očetom-poštenjakom, težko si se ločil od mamice drage, o kateri sam poveš kaj ti je bila:

»O, mati!... Vseh besed najslajša ti! Luč, ki žrtvuje sebe, da nam sveti; kot solnce nehalo bi plameneti, mraz čuti dete, kadar te več ni.«

(»Moje obzorje«).

Venec ti pletemo iz trnja-k tvojemu veselemu slavlju. A zakaj naj bi ne vedel svet, da si naš, da ti je navdahnila naša lepa Belokrajina polno poezije, njena bol in njeno veselje. Saj vemo, da se bodeš spominjal na dan tvojega slavlja na vse minulo, na vsa ona pota, ki si jih premeril, na vse boje, ki si jih bojeval. Vemo tudi, da ti tudi bridkih spominov, ki so tesno združeni s tvojo osebnostjo, ne moremo odpoditi.

Ti naš belokranjski Sokol, razpni pe-roti in zleti solncu nasproti, saj si si sam postavil motto:

»Ne boj se! — Nikomur v sužnosti vdan, z resnico opasan stopi na plan in svojega čolna vodi krmilo z roko, ki žitje jo je utrdilo!«

(»Moje obzorje«).

Bodi ponosen, ker Belokrajina pozna tvoje nesebično delovanje, zato te je iz-volilo »Belokranjsko učiteljsko društvo«, kakor tudi »Narodna čitalnica v Metliki« za častnega člana.

Ko si odhajal od nas, si zapel: »Srčno smo, bratje, takrat se objeli, ko stopil je pred mene dalek pot! Okovi so na videz odleteli, ki so držali me na beli rod. A časih v mraku so zaplameneli na jugu bliski — v pozdrav odondot, kjer niso žari dušam izgoreli, ponosno se iskree pod neba svod.«

(»Moje obzorje«).

In Belokrajina, tvoja Metlika te čaka, da se kmalu povrneš med nas — naš ka-kor si bil vedno.

Oživila bode Pristava; Brinje, Vino-mer in Veselica ti bodo pripovedovali svoje spomine, svoje dogodke, odkar te ni bilo stalno v domačem kraju. Skoraj pol stoletja v svetu — pridi še za pol sto-letja k nam!

N.—le.

## Proslava Ganglove petdesetletnice.

V soboto, dne 10. t. m. je proslavilo Poverjenišstvo UJU in Ljubljansko učiteljsko društvo 50letnico najzaslužnejšega moža, ki jih je imelo kedaj slovensko učiteljstvo — Engelberta Gangla.

Slavnostno zborovanje se je vršilo v okusno in svečano okrašeni telovadnici i. mestne deške šole v Ljubljani ob 11. uri dopoldan. Cvetje in zelenje je dičilo dvo-rano in je dvigalo istovrstno s svečanim razpoloženjem. Trobojnice so samoposebi dale svečanosti nacionalen sijaj. Govorniška miza vsa v svečani obleki, celo po-vprek čez telovadnico so bili razpeti tro-bojni trakovi v trikotni obliki, ki so har-monizirali s pročeljem. Ob strani slike so-kolskih in literarnih prvakov pod sokol-skimi zletnimi letaki — spomini na dneve, ki so bili tudi za slavljenca praznični, je visela na temnordečem ozadju Ganglova slika, ob strani v vence vpletene v zlatu bleščeče začetnice njegovega imena in spodaj enak izdelan venec s št. 50.

Ob vstopu slavljenca je zaorila na-bito polna dvorana v iskrenem pozdravu jubilarju.

Svečano proslavo so posetili zastop-niki prosvetne uprave: zastopnik oddelka

za prosveto in vere dr. J. Bezjak in vladni svetnik dr. Vidic, predsednik višjega šol-skega sveta dr. St. Beuk, višji šol. nad-zorniki Gabršek, Poljanec in Wester, okrajni šolski nadzorniki Hočevan, Kante, Pretner, Punčuh, Rape, Rus in Turk. Po-leg ljubljanskega učiteljstva so prišli ta dan na proslavo tudi mnogi zastopniki učiteljstva od zunaj, med njimi več pred-sednikov okrajnih učiteljskih društev.

V vznešenih besedah je otvoril pro-slavo predsednik Ljubljanskega učiteljskega društva tov. Malnarič. Poetično je izzvenel njegov govor, prekinjen pogosto z ovacijami na slavljenca. Za njim je go-voril naš stari borec, Ganglov najvred-nejši sovrstnik v delu za naš stan, dični naš predsednik tov. Luka Jelenc. Svečani so bili trenotki njegovega govora, kajti ko se je oglašil on, smo videli v proslavi pred sabo dva reprezentanta, v katerih je vtelesena nad četrt stoletna borba na-šega stanu. Najvrednejši sovrstnik je tol-mačil v tem trenutku Ganglu čuvstva vsega slovenskega učiteljstva. V imenu prosvetne uprave je čestital slavljen-cu dr. J. Bezjak. Vsem se je zahvalil slavlje-nec z iskrenim in vznešenim govorom.

Ob koncu slavlja je spontano zapelo učiteljstvo narodno himno.

Na večer se je vršil prijateljski sesta-nek v salonu restavracije »Zvezda«, ka-mor je došlo še mnogo učiteljstva, ki ni moglo priti na dopoldansko proslavo. Kot prvi je nazdravil slavljenca tov. Malnarič, nakar so se vršile zdravice drugih tova-